

Repressie

De Duitse bezetter probeerde het verzet op allerlei manieren te dwarsbomen. Er werd niet alleen jacht gemaakt op verzetsstrijders; ook volgden op iedere verzetsactie tegenmaatregelen, gericht op onschuldige burgers. De bezetter nam belangrijke mensen als burgemeesters, schoolhoofden en bekende kunstenaars in gijzeling, om erachter te komen wie de actie had uitgevoerd. De bevolking reageerde dubbel op deze repressie: aan de ene kant verfoeide men het verzet omdat onschuldige burgers in gevaar werden gebracht, maar aan de andere kant was men woedend op de Duitsers om de brute manier waarop zij met onschuldige burgers omgingen.

De bezetter nam ook maatregelen om verzetsacties te voorkomen. Al vroeg in de oorlog werden zestienhonderd bekende Nederlanders (uit de politiek, het bedrijfsleven en de kunst) in gijzeling genomen. Deze gijzelaars kwamen terecht in de kampen Haaren en Sint-Michielsgestel. Op 15 augustus 1942 werden de eerste vijf mensen van deze groep geëxecuteerd als represaille voor een verzetsactie. Verder werden zware straffen in het vooruitzicht gesteld voor mensen die sabotage pleegden, neergestorte geallieerde piloten hielpen, illegale kranten maakten en dergelijke. Nederlandse collaborateurs probeerden in verzetsgroepen te infiltreren. Als zij precies wisten wie er in zo'n groep werkten, vertelden ze dat aan hun Duitse opdrachtgevers.

In totaal zijn tijdens de oorlog zestigduizend personen gearresteerd, onder wie vijftien-duizend verzetsmensen. Zij kwamen in Duitse gevangenschap terecht, onder andere in Scheveningen. Die gevangenis werd het 'Oranjehotel' genoemd, naar de vele Oranjegezinde 'gasten'. Berucht zijn de mishandelingen en martelingen van gevangenen. Vooral de SD had hierin een groot aandeel.

De Duitse bezetter opende in Nederland ook verschillende concentratiekampen, waarvan Vught en Amersfoort de grootste waren. Wie daarin terecht kwam, kon rekenen op een bar slechte behandeling. In Amersfoort zijn honderden mensen vermoord.

Toen het Duitse Rijk begon te wankelen, nam de repressie toe. Mensen werden steeds vaker op de openbare weg geëxecuteerd, om daar een paar dagen als afschrikwekkend voorbeeld te blijven liggen. Na een aanslag op Duitse militairen in de nacht van 30 september op 1 oktober 1944 werd het dorp Putten zwaar gestraft. Zeven mensen werden meteen doodgeschoten, 105 huizen in brand gestoken en 661 mannen naar een concentratiekamp gebracht. 540 van hen kwamen om in Duitse kampen en nog eens vijf waren zo verzwakt dat ze kort na thuiskomst stierven. De aanslag op SD-topman Rauter op 7 maart 1945 kostte als vergelding het leven aan 263 Nederlanders, vooral opgepakte verzetsmensen.